

LEGAL INSIGHT

Η απόφαση της 22.10.2015 του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην υπόθεση C-264/14 περί της απαλλαγής των συναλλαγών με Bitcoin από το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ).

Χρήστος
Παρασκευόπουλος-Κόλιας
Δικηγόρος Μ.Δ.Ε., Μ.Σc.

Με την πρόσφατη απόφασή του το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έκρινε πως οι συναλλαγές με Bitcoin απαλλάσσονται του ΦΠΑ σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 135 της οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας και πως το Bitcoin αποτελεί εν ευρεία εννοία χρήμα.

NOEMBΡΙΟΣ 2015

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την απόφαση της 22.10.2015 στην υπόθεση C-264/14 επέλυσε ένα από τα πολλά «σκιώδη» ζητήματα της νομικής ρύθμισης των συναλλαγών με Bitcoin (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές, τεχνικές και νομικές όψεις του Bitcoin παραπέμπουμε σε παλαιότερο άρθρο μας <http://www.yiannatsis.gr/download/bitcoin%20gr.pdf>). Η απόφαση κατά την άποψή μας κινείται στη σωστή κατεύθυνση, καθώς απελευθερώνει τις συναλλαγές με Bitcoin από το βραχνά του συστήματος ΦΠΑ και ενθαρρύνει την εγκατάσταση ανταλλακτηρίων Bitcoin στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς η παροχή των υπηρεσιών τους απαλλάσσεται του ΦΠΑ. Μείζονος σημασίας για την αντιμετώπιση και άλλων ζητημάτων εποπτικής, αλλά και αστικής φύσεως είναι η παρεμπόδιση κρίση του Δικαστηρίου ότι μόνος σκοπός του Bitcoin είναι να αποτελέσει μέσο πληρωμής και ότι ως τέτοιο γίνεται δεκτό από ορισμένες επιχειρήσεις, πρόκειται δηλαδή για εν ευρεία εννοία χρήμα.

Ο David Hedqvist, σκόπευε να παρέχει υπηρεσίες αγοραπωλησίας εθνικών νομισμάτων με Bitcoin και αντιστρόφως, μέσω ενός διαδικτυακού τόπου – ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Η εν εταιρεία του θα αγόραζε Bitcoin απευθείας από ιδιώτες και επιχειρήσεις ή σε κάποιο διεθνές ανταλλακτήριο. Εν συνεχεία, θα πωλούσε τα Bitcoin σε ιδιώτες ή επιχειρήσεις κατόπιν παραγγελίας τους στον διαδικτυακό του τόπο. Ο πελάτης θα κατέβαλε την τιμή των Bitcoin σε σουηδικές κορόνες ή κάποιο άλλο εθνικό νόμισμα και τα πωληθέντα Bitcoin θα του μεταβιβάζονταν αυτομάτως. Τα πωλούμενα Bitcoin θα προέρχονταν είτε από αγορές στις οποίες θα προέβαινε η εταιρεία αυτή από την παγκόσμια αγορά Bitcoin μετά την παραγγελία του πελάτη είτε από το απόθεμά της. Η τιμή την οποία θα πρότεινε η εν λόγω εταιρεία στους

πελάτες της θα καθοριζόταν σε συνάρτηση με την τρέχουσα τιμή σε συγκεκριμένο ανταλλακτήριο Bitcoin, προσαυξημένη κατά ορισμένο ποσοστό. Αυτή η διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς και της τιμής πώλησεως θα αποτελούσε την επιχειρηματική αμοιβή της εταιρείας του David Hedqvist για την παρεχόμενη υπηρεσία, χωρίς να χρεώνει άλλης μορφής έξοδα στη συναλλαγή.

Πριν την έναρξη αυτής της δραστηριότητάς του ο D. Hedqvist ζήτησε από την επιτροπή φορολογικού δικαίου της Σουηδίας (Skatterättsnämnden) να γνωμοδοτήσει εκ των προτέρων περί του εάν είναι υποχρεωτική η καταβολή ΦΠΑ κατά την αγορά και πώληση Bitcoin. Με γνωμοδότηση της 14ης Οκτωβρίου 2013, η εν λόγω επιτροπή εκτίμησε, βάσει της αποφάσεως του Δικαστηρίου της E.E. First National Bank of Chicago (C-172/96, EU:C:1998:354), ότι ο D. Hedqvist παρέχει συναλλαγματικές υπηρεσίες εξ επαχθούς αιτίας. Έκρινε, ωστόσο, ότι η εν λόγω συναλλαγματική υπηρεσία εμπίπτει στην απαλλαγή που προβλέπεται από το άρθρο 9 του κεφαλαίου 3 του σουηδικού νόμου περί ΦΠΑ, ο οποίος ενσωμάτωσε την οδηγία 2006/112/EK του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006 (Οδηγία περί ΦΠΑ), σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας. Κατά την επιτροπή φορολογικού δικαίου, το ψηφιακό νόμισμα Bitcoin αποτελεί μέσο πληρωμής που χρησιμοποιείται όπως τα εκ του νόμου μέσα πληρωμής. Εξάλλου, η φράση «[εκ του νόμου] μέσα πληρωμής» στο άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας περί ΦΠΑ χρησιμοποιείται προς περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της σχετικής με τα χαρτονομίσματα και τα νομίσματα απαλλαγής. Επομένως, η φράση αυτή έχει την έννοια ότι αφορά μόνον χαρτονομίσματα και νομίσματα, και όχι το συνάλλαγμα. Η ερμηνεία αυτή συνάδει προς τον σκοπό των προβλεπόμενων από το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχεία β' έως ζ', της οδηγίας περί ΦΠΑ απαλλαγών, ο οποίος συνίσταται στην αποφυγή των δυσχερειών που συνεπάγεται η υπαγωγή των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στον ΦΠΑ. Η σουηδική φορολογική αρχή (Skatteverket) άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως της επιτροπής φορολογικού δικαίου ενώπιον του ανωτάτου διοικητικού δικαστηρίου της Σουηδίας (Högsta förvaltningsdomstolen), υποστηρίζοντας ότι η υπηρεσία που αποτελεί αντικείμενο της αιτήσεως του D. Hedqvist δεν εμπίπτει στην απαλλαγή που προβλέπεται στο κεφάλαιο 3, άρθρο 9, του σουηδικού νόμου περί ΦΠΑ και το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της Σουηδίας υπέβαλε αντίστοιχο προδικαστικό ερώτημα στο Δ.Ε.Ε.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έκρινε αρχικά πως οι αγοραπωλησίες Bitcoin με εθνικά νομίσματα και αντιστρόφως υπάγονται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας περί ΦΠΑ, αποτελούν δηλαδή παροχή υπηρεσιών εξ επαχθούς αιτίας, άρα κατ' αρχήν εντάσσονται στο σύστημα ΦΠΑ. Διότι για την παρεχόμενη από το ηλεκτρονικό ανταλλακτήριο υπηρεσία δίδεται αντιπαροχή, έστω υπό τη μορφή διαφοράς μεταξύ, αφενός της τιμής στην οποία ο επιχειρηματίας αγόρασε το συνάλλαγμα και αφετέρου, της τιμής στην οποία πώλησε το

συνάλλαγμα αυτό στους πελάτες του, σύμφωνα δε με τη νομολογία του Δ.Ε.Ε. δεν έχει σημασία, προκειμένου να διαπιστωθεί αν μια υπηρεσία παρέχεται εξ επαχθούς αιτίας, το γεγονός ότι η αντιπαροχή αυτή δεν λαμβάνει τη μορφή άμεσης καταβολής προμήθειας ή ιδιαίτερων εξόδων.

Περαιτέρω όμως αξιολογήθηκε η υπαγωγή των συναλλαγών αυτών στις περιπτώσεις απαλλαγής από το ΦΠΑ που προβλέπονται στο άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχεία δ' έως στ', της οδηγίας περί ΦΠΑ και αποτελούν περιοριστικές εξαιρέσεις από τη γενική αρχή ότι ο ΦΠΑ εισπράττεται για κάθε παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιείται εξ επαχθούς αιτίας από υποκείμενο στον φόρο. Ως προς τις εξαιρέσεις του στοιχείου δ', οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, «καταθέσεις, τρεχούμενους λογαριασμούς, πληρωμές, μεταφορές χρημάτων, απαιτήσεις, επιταγές και λοιπά αξιόγραφα» και του στοιχείου στ', οι οποίες αφορούν «μετοχές και μερίδια εταιρειών ή ενώσεων [και] ομολογίες», ήτοι τίτλους που παρέχουν δικαίωμα κυριότητας επί νομικών προσώπων, καθώς και «λοιπούς τίτλους αντίστοιχης φύσεως» το Δ.Ε.Ε. αποφάσισε πως οι αγοραπωλησίες Bitcoin βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής τους. Έκρινε όμως πως εμπίπτουν στην έννοια των πράξεων που αφορούν, μεταξύ άλλων, «συνάλλαγμα, χαρτονομίσματα και νομίσματα που αποτελούν [εκ του νόμου] μέσα πληρωμής», ώστε σύμφωνα με το στοιχείο ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 135 της οδηγίας περί ΦΠΑ να απαλλάσσονται του ΦΠΑ.

Σύμφωνα με το Δικαστήριο η έννοια των νομισμάτων που αποτελούν εκ του νόμου μέσα πληρωμής θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φώς της συνολικής λογικής της οδηγίας περί ΦΠΑ (συστηματική-τελολογική ερμηνεία), χωρίς εμμονή στη γραμματική ερμηνεία, καθώς υφίστανται διαφορές μεταξύ των επιμέρους γλωσσικών αποδόσεων του άρθρου 135, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας περί ΦΠΑ, ώστε να μην είναι δυνατόν να διαπιστωθεί χωρίς αμφιβολία εάν η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνο στις πράξεις που αφορούν εθνικά νομίσματα ή εάν αντιθέτως εφαρμόζεται και σε πράξεις που αφορούν άλλου τύπου νομίσματα. Παράλληλα, οι απαλλαγές της διάταξης αυτής αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των δυσχερειών που συνδέονται με τον καθορισμό της βάσεως επιβολής του φόρου, καθώς και του ποσού του εκπεστέου ΦΠΑ, οι οποίες ανακύπτουν στο πλαίσιο της φορολογήσεως των χρηματοπιστωτικών πράξεων. Οι δυσχέρειες όμως που ανακύπτουν στις περιπτώσεις ανταλλαγής εθνικών νομισμάτων και ψηφιακών νομισμάτων, τα οποία, ενώ δεν αποτελούν εκ του νόμου μέσα πληρωμής, γίνονται ωστόσο δεκτά από τους συμβαλλομένους ως μέσο πληρωμής είναι όμοιες με τις δυσχέρειες που σχετίζονται με τη βάση επιβολής του φόρου και του εκπεστέου ποσού του ΦΠΑ στις κοινές περιπτώσεις ανταλλαγής εθνικών νομισμάτων-συναλλάγματος, οι οποίες και απαλλάσσονται κανονικά βάσει του άρθρου 135, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας περί ΦΠΑ. Συνεπώς η μη απαλλαγή των συναλλαγματικών συναλλαγών Bitcoin από το ΦΠΑ θα καθιστούσε τη διάταξη αυτή εν μέρει αναποτελεσματική.

Για του λόγους αυτούς, δέχθηκε το Δικαστήριο ότι το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ε΄, της οδηγίας περί ΦΠΑ καλύπτει και την παροχή υπηρεσιών συναλλαγματικών ανταλλαγών εθνικών νομισμάτων με Bitcoin και αντιστρόφως, έναντι καταβολής χρηματικού ποσού που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ, αφενός, της τιμής στην οποία ο επιχειρηματίας αγόρασε το συνάλλαγμα και, αφετέρου, της τιμής στην οποία πώλησε το συνάλλαγμα αυτό στους πελάτες.

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε μαζί μας:

ΓΙΑΝΝΑΤΣΗΣ-ΨΑΡΑΚΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

WWW.YIANNATSISS.GR

ΚΑΡΝΕΑΔΟΥ 38, ΚΟΛΩΝΑΚΙ

106 76, ΑΘΗΝΑ

T: (+30) 210 7231076

F: (+30) 210 7231075